

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ДАЙДЖЕСТ

УКРАЇНЬСЬКОЇ ГЕЛЬСІНЬСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ (УГСПЛ) ВИПУСК № 11 (33), [ПРОГРАМА USAID «ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЇ»](#)

Жовтень 2017

ЗМІСТ

РЕАЛІЗОВАНІ ЗАХОДИ В РАМКАХ ПРОЕКТУ	2
Моніторинг, аналітика та адвокатування прав людини	2
Стратегічний судовий захист	3
Безоплатна правова допомога	4
Просування прав людини та навчання в сфері їх захисту.....	5
ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	7

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

РЕАЛІЗОВАНІ ЗАХОДИ В РАМКАХ ПРОЕКТУ

МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Національний індекс прав людини

Ініціатива «Національний індекс прав людини»¹ охоплює моніторинг виконання Національної стратегії з прав людини, а також впровадження Місцевого індексу прав людини, розробленого для врахування пріоритету прав людини в ході реформи децентралізації. Проект Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Права людини в дії» підтримує вищезгадану роботу у частині, що стосується забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб та населення, постраждалого від конфлікту.

Новини по кожному з цих напрямків можна знайти у відповідних розділах сайту www.hro.org.ua, але наразі хотілося б звернути увагу на такі заходи, що відбулися у жовтні:

- ✓ Оприлюднено [звіт за III квартал](#) поточного року щодо виконання державними органами Плану дій з реалізації Національної Стратегії.
- ✓ Відбулася [зустріч](#) щодо обговорення перспективи імплементації Керівництва з ефективного розслідування та документування катувань та інших жорстоких, нелюдських та таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарань (Стамбульського протоколу) в Україні.

Розробка національної моделі правосуддя перехідного періоду

З жовтня проектом USAID «Права людини в дії» було проведено [круглий стіл](#) «Проблеми імплементації правосуддя перехідного періоду в Україні» в рамках Харківського міжнародного юридичного форуму «[Право та проблеми сталого розвитку у глобалізованому світі](#)». Захід став майданчиком для привернення як загальної громадської уваги, так і уваги фахівців до нашого [дослідження із застосування перехідного правосуддя](#). Виступаючі звернули особливу увагу на відсутність системної державної стратегії реінтеграції окупованих територій та захисту прав людини в умовах міжнародного збройного конфлікту. УГСПЛ презентувала основні тези, які мають включати стратегії деокупації Кримського півострова, а також [концепцію](#) (посилання англійською) Державної стратегії повернення громадян України, що знаходяться під контролем Російської Федерації та/або її агентів внаслідок збройного конфлікту.

УГСПЛ продовжує роботу з документування порушень прав людини

Центр документування УГСПЛ в рамках проекту USAID «Права людини в дії» продовжує копітку роботу з фіксування та ретельного дослідження різноманітних правопорушень, що стосуються збройного конфлікту на сході України, даючи змогу жертвам отримати додаткові шанси на встановлення справедливості, та тим самим додаючи зусиль, щоб культура безкарності в Донбасі не закріпилась в якості практики.

¹ Впроваджується УГСПЛ спільно з Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та у співпраці з іншими громадськими організаціями.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Як вже повідомлялося раніше, одним із напрямків діяльності центру є робота над веб-сайтом під назвою «[Мапа пам'яті](#)» – сучасним ресурсом, який зібрав та візуалізував інформацію про більш ніж 10 тис. загиблих з обох боків збройного конфлікту в Україні. У жовтні відбулася низка заходів з презентації мапи, а також вийшло [інтерв'ю](#) координатора Центру документування на Громадському радіо ([посилання російською](#)), яке висвітлює історію його створення, структуру, та найближчі плани з вдосконалення.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- **Розроблений за участі УГСПЛ, аналітичний огляд «Крим без правил» був презентований на осінній сесії ПАРЄ в Страсбурзі**

12 жовтня четверте видання аналітичного дайджесту, присвяченого інформаційній окупації (забороні свободи слова та думки), було вперше [презентовано](#) УГСПЛ та партнерською ГО «Регіональний центр прав людини» під час сайд-івенту «Крим в умовах інформаційної окупації» в рамках сесії Парламентської асамблеї Ради Європи.

- **Правозахисники представили матеріали щодо грубих порушень права на мирні зібрання в окупованому Криму**

20 жовтня УГСПЛ виступила співорганізатором медіа-заходу «[Окупований Крим: без права на протест](#)». Фактично, це перша спроба аналізу та узагальнення репресій проти мирних протестів в Криму з часів початку окупації. [Відеозапис можна знайти тут](#); [відповідну інфографіку українською та англійською мовами розміщено тут](#).

СТРАТЕГІЧНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Метою проекту USAID «Права людини в дії» в цьому напрямку є підтримка на національному і міжнародному рівнях стратегічних судових справ для захисту суспільних інтересів², а також їх широке висвітлення серед професійної спільноти та громадськості. Загальна кількість стратегічних справ, підтриманих Центром стратегічних справ (ЦСС) УГСПЛ в рамках проекту, складає 195.

Юристи проекту USAID продовжують захищати жертв конфлікту

Ще в листопаді 2016 року проект USAID «Права людини в дії» [повідомляв](#) про історію успіху щодо першої в Україні компенсації за майнову шкоду, заподіяну внаслідок воєнних дій. На жаль, 81-річна пані Валентина з маленького селища Семенівка в охопленій конфліктом Донецькій області ще не отримала жодних грошей за шкоду, завдану її будинку, навіть незважаючи на позитивне рішення суду. Причина в тому, що процедура компенсації ускладнюється відсутністю власне чітко прописаних механізмів такої компенсації. Таким чином, вже після п'яти судових процесів жінка нарешті виборола чергове рішення на свою користь – цього разу Апеляційний суд Донецької області [зобов'язав](#) уряд виплатити 364

² Найпотужніший інструмент захисту прав людини; ведуться в інтересах громадянина чи групи громадян з метою досягнення системних змін в правовій сфері на благо суспільства та використовується з метою створення судової практики (прецедентів).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

тисячі гривень. Хоча це поки ще не кінець історії для жінки, Програма продовжує прокладати шлях до перемоги в майбутньому.

Пропонуємо також ознайомитись з [аналітичною публікацією](#) з питання компенсації за зруйноване чи втрачене житло під час збройного протистояння в Україні.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- **Захист потерпілих від торгівлі людьми**

УГСПЛ продовжує захищати громадян України, які з 2014 року постраждали від схем залучення до наркотрафіку в Росії, як частину її агресії РФ проти України. Згідно неофіційної статистики (адже офіційної не існує) кількість таких людей становить від 2 000 до 5 000 осіб. Правозахисники вважають, що більшість з них є не наркоторговцями, а жертвами торгівлі людьми. Цього місяця УГСПЛ надала коментарі Чорноморській ТРК по справі вербування громадян України та їх переміщення невстановленими особами до РФ ([відео українською та російською мовами](#)).

- **Кількість заручників Кремля зростає**

Експертка УГСПЛ [надала коментарі](#) щодо збільшення кількості політичних в'язнів у 2017 році та загальну реакцію ЗМІ на це.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

[Мережа громадських приймалень УГСПЛ](#) (ГП) продовжує надання безоплатної правової допомоги (в т.ч. у формі виїзних засідань у віддалених районах), проведення інформаційно-просвітницьких заходів в сфері прав людини, а також документування воєнних злочинів та порушень прав людини, пов'язаних з конфліктом.

Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Права людини в дії» підтримує діяльність приймалень в м. Слов'янську, [Торецьку](#), [Маріуполі](#), Краматорську, [Покровську](#), [Сумах](#) та Дніпрі, які надають допомогу постраждалому від конфлікту населенню, а також [спеціалізовані приймальні](#) зі справ вимушених переселенців АР Крим та м. Севастополь у м. Києві та Херсоні.

Вийшла нова публікація, присвячена роботі громадських приймалень

Суддя, якого підозрюють у корупції, здався під тиском юристів УГСПЛ

«Ощадбанк» має повернути ошуканим клієнтам усі вкрадені гроші

Кінець абсурдній постанові Кабміну

Спеціалізована громадська приймальня УГСПЛ зі справ Криму спільно з Фондом стратегічних справ Української Гельсінської спілки з прав людини домоглися скасування постанови Кабінету Міністрів України №1035, що значно обмежувала перевезення окремих товарів з тимчасово окупованої території Криму на іншу територію України.

Адвокат із Сімферополю Юлія Лісова в 2014 році переїхала жити і працювати з Криму до Києва і поступово перевозила свої речі. У 2016 році все значно ускладнилось через постанову Кабміну №1035. Постанову цю прийняли ще у грудні 2015 року і вона називалася «Про обмеження поставок окремих товарів (робіт, послуг) з тимчасово окупованої території на іншу те-

[Нова публікація](#) «Успішні історії громадських приймалень УГСПЛ, 2016-2017 рр.» (2-е видання) висвітлює найбільш промовисті досягнення мережі приймалень, включаючи судові справи, підтримані проектом USAID, та наводить приклади того, як юристи мережі допомагають людям, які прагнуть відновити свої права в різних регіонах країни.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Новини громадської приймальні з питань Криму, що діє за підтримки USAID

УГСПЛ випустила інфографіку щодо процедури видачі, обміну або повторної видачі українського внутрішнього паспорта громадянам, які проживають на окупованих територіях країни, та внутрішньо переміщеним особам ([доступно для завантаження *myu*](#)).

Крім того, юрист приймальні [надав коментарі](#) Громадському радію з кількох актуальних питань, пов'язаних з Кримом: (а) чи потрібно включати питання Криму до нового включати питання Криму до нового закону про реінтеграцію Донбасу; (б) нова хвиля призова кримчан в

російську армію; (в) відчуження майна у сімей українських військових в Криму.

Також 26 жовтня в Херсоні юрист УГСПЛ [зустрівся](#) з Постійним представником Президента України в АР Крим для обговорення загальних питань щодо можливої подальшої співпраці.

ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ

УГСПЛ продовжує організацію навчальних заходів з прав людини, а також бере участь в розробці комплексної національної політики в галузі освіти у сфері прав людини. Ця діяльність здійснюється в рамках Всеукраїнської освітньої програми «[Розуміємо права людини](#)» (РПЛ)³, яка в даний час є єдиною неформальною системою освіти, що має матеріальну базу для своєї діяльності – Освітній дім прав людини в Чернігові (ОДПЛ-Чернігів).

Освіта з прав людини для юристів

Інноваційний курс для суддів та адвокатів триває

20-23 жовтня у рамках інноваційного [навчального курсу](#) «Стандарти прав людини в практиці адвокатів та суддів», який впроваджується програмою USAID «Права людини в дії», відбувся третій дводенний очний [семінар](#) для 25 учасників. Присвячений стандартам справедливого судочинства в рамках Європейської конвенції з прав людини, він також включав ознайомлення з певними елементами міжнародного гуманітарного права (МГП), що мають відношення до вивчених стандартів прав людини (включаючи додаткові обмеження та зобов'язання, які МГП накладає на державу в умовах збройного конфлікту та окупації).

³ Заснована в 2007 році, програма РПЛ спрямована на інкорпорування цінностей та принципів прав людини в систему формальної освіти, а також розвиток неформальної освіти в галузі прав людини, таким чином сприяючи культивуванню культури поваги прав людини, зміцненню поваги до верховенства права в Україні, сприяттню міжкультурному порозумінню та принципам мирного вирішення конфліктів. Наразі РПЛ нараховує понад 3 500 випускників зі всієї України.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

З листопада слухачі курсу почнуть вивчення Модуля 4, що охоплює стандарти прав людини за статтею 8 Конвенції «Право на повагу до приватного і сімейного життя» та їх імплементацію в національну правову систему.

Неформальна освіта з прав людини

Підвищення обізнаності щодо міжнародного гуманітарного права

Проект USAID «Права людини в дії» продовжує розробку освітнього курсу з міжнародного гуманітарного права (МГП) – орієнтований на різні цільові групи, він надасть теоретичні знання та практичні поради із застосування МГП.

Курс також включає візуальну складову, щоб донести основи МГП до якомога широкій аудиторії – як фахівців, так і цивільного населення – для підвищення обізнаності щодо актуальних для

українських реалій положень МГП. Так, пропонуємо Вашій увазі свіжий [відеоролик](#), а також низку [інформаційних постерів](#) з цього приводу.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- **Права людини в школі: як популяризувати демократичні цінності серед дітей**

31 жовтня правозахисники провели [публічну дискусію](#) (відеоматеріали про подію можна знайти [тут](#)). Експерти торкнулися нинішньої ситуації та перспектив викладання прав людини дітям в межах реалізації Національної стратегії з прав людини та представили досвід інших країн. Оприлюднено результати проведеного УГСПЛ за підтримки USAID в попередньому році моніторингу щодо стану освіти в сфері прав людини в українських школах (зокрема, аналіз державної політики, шкільних програм та підручників, підготовка вчителів та готовність школи до реалізації освіти з прав людини).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

У Верховній Раді відбулось голосування щодо законопроектів про тимчасово окуповані території

Президент України вніс на розгляд парламенту терміновий законопроект № 7163 «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях», який [було підтримано у першому читанні](#) (це означає, що він відкритий для змін перед другим читанням). Одна з вже запропонованих змін стосується включення положень щодо Криму до цього законопроекту. Декілька альтернативних законопроектів також було внесено до парламенту ([7163-1](#), [7163-2](#), [7163-3](#), та [7163-4](#)).

Крім того, ще один президентський [законопроект № 7164](#) стосовно продовження особливого статусу під назвою «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» був прийнятий в цілому.

Верховна Рада ратифікувала два протоколи до Європейської конвенції з прав людини

Парламент України [ратифікував](#) протоколи № 15 та 16 до Конвенції від 20 червня 2014 р. Їх ратифікація засвідчує прихильність України до ідей і цілей Конвенції – поваги та захисту прав і основоположних свобод людини в Європі, а також підтверджує намір України брати активну участь у реформуванні Європейського суду з прав людини з метою підвищення його ефективності».

Кримськотатарських лідерів нарешті звільнено

Ахтем Чийгоз та Ільмі Умеров, заступники голови Меджлісу кримськотатарського народу та лідери кримськотатарського національного руху, були звільнені після років політично мотивованого ув'язнення та переслідування в окупованому Криму ([посилання 1 українською та посилання 2 російською](#)); жоден із них не подавав клопотання про помилування (незважаючи на те, що ФСБ РФ [наполягала](#) на цьому), оскільки вони повністю впевнені у своїй невинуватості.

Так званий Верховний суд Криму скасував вирок українському активісту

Володимир Балух [був засуджений](#) до 3,7 років позбавлення волі, однак суд відправив справу на повторне розслідування.

Тисячі українців не отримають компенсацію від Європейського суду

Вперше в історії Європейський суд з прав людини передав 12 143 нерозглянутих справ на виконання до Комітету міністрів Ради Європи, адже ЄСПЛ вважає, що, прийнявши рішення у справі «[Бурмич та інші проти України](#)» ([посилання англійською](#)), суд зробив достатній внесок у вирішення аналогічних справ, що стосуються права на справедливий суд. Розгляд

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

тисячі подібних справ не має сенсу з точки зору того, що Україна не приділяє уваги вирішенню цієї систематичної проблеми всередині країни. Зараз Комітет у співпраці з Урядом України має обговорити можливі шляхи виходу з ситуації.

Аналітичні коментарі юристки УГСПЛ щодо цього питання розміщено [ТУТ](#).

Цей дайджест було розроблено завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID або Уряду Сполучених Штатів Америки.

Американський народ, через USAID, надає економічну та гуманітарну допомогу по всьому світу 55 років. В Україні допомога USAID надається у таких сферах як: економічний розвиток, демократія та управління, охорона здоров'я і соціальний сектор. Починаючи з 1992 р., Агентство США з міжнародного розвитку надало Україні технічну та гуманітарну допомогу на суму 1,8 мільярда доларів. Детальнішу інформацію про програми USAID в Україні можна отримати на офіційному веб-сайті USAID <http://ukraine.usaid.gov> та сторінці у Facebook <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

Програма USAID «Права людини в дії», контактна інформація:

Українська Гельсінська спілка з прав людини
вул. Фролівська 3/34, Київ, Україна
тел.: 044 485 17 92, факс: 044 425 99 24